

ដំណាក់កាលទាំងដប់នៃបទឧក្រិដ្ឋប្រល័យពូជសាសន៍

ដោយលោកបណ្ឌិត Gregory H. Stanton

- I. ការចាត់ថ្នាក់
- II. ការធ្វើឱ្យក្លាយជានិមិត្តរូបអ្វីមួយ
- III. ការរើសអើង
- IV. ការធ្វើឱ្យប្រែក្លាយទៅជាភាពមិនមែនជាមនុស្ស
- V. ក្រុមអង្គការចាត់តាំង
- VI. ការបែកខ្ញែកគ្នា ដែលនាំឱ្យដាច់ចេញពីគ្នា
- VII. ការរៀបចំ
- VIII. ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ
- IX. ការធ្វើឱ្យរលាយសាបសូន្យ
- X. ការបដិសេធ

អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ គឺជាដំណើរការដែលអភិវឌ្ឍន៍នៅក្នុងដំណាក់កាលទាំង១០ នៃបទឧក្រិដ្ឋប្រល័យពូជសាសន៍ ដែលការប្រព្រឹត្តបទល្មើសនេះអាចធ្វើការព្យាករណ៍ដឹងមុន ប៉ុន្តែវាមិនមែនមានន័យថាមិនអាចទប់ទល់ការពារបានឡើយ។ នៅក្នុងគ្រប់ដំណាក់កាលនីមួយៗនៃការប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋប្រល័យពូជសាសន៍ វិធានការការពារ គឺអាចបញ្ឈប់សកម្មភាពប្រព្រឹត្តអំពើប្រល័យពូជសាសន៍បាន។ ដំណាក់កាលនៃការប្រព្រឹត្តបទល្មើសនីមួយៗខាងលើនេះ មិនចាំបាច់ត្រូវតែប្រព្រឹត្តជាបន្តបន្ទាប់គ្នា និងតាមលំដាប់ដោយគ្រប់តាមដំណាក់កាលទាំងអស់នោះទេ។ ករណីខ្លះដំណាក់កាលនៃការប្រព្រឹត្តបទល្មើសប្រល័យពូជសាសន៍ អាចកើតមានឡើងដំណាលគ្នា។ ការប្រព្រឹត្តបទល្មើសនីមួយៗនៃដំណាក់កាលខាងលើ គឺវាតែងតែមានដំណើរការប្រព្រឹត្តទៅដោយខ្លួន ផ្ទាល់។ ភាពសមហេតុផលរបស់ដំណាក់កាលនៃការប្រព្រឹត្តបទល្មើសទាំងនេះ មានភាពស្រដៀងគ្នាទៅនឹងប្រភេទតុក្កតារបស់ប្រទេសរុស្ស៊ី ដែលមានឈ្មោះ *មេទ្រីអូស្កា* ។ ការចាត់ថ្នាក់ គឺស្ថិតនៅទីតាំងកណ្តាលនៃដំណាក់កាលប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋប្រល័យពូជសាសន៍។ ប្រសិនបើគ្មានវត្តមានដំណើរការជុំវិញរបស់ការចាត់ថ្នាក់ នោះដំណាក់ផ្សេងទៀតនៃការប្រព្រឹត្តបទល្មើសមិនអាចកើតឡើងបានទេ។ នៅពេលដែលសង្គមអភិវឌ្ឍន៍កាន់តែខ្លាំងឡើងៗ ដំណើរការនៃការប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋប្រល័យពូជសាសន៍ គឺមានកាន់តែច្រើន ពួកគេកាន់តែខិត

ទៅជិតការប្រព្រឹត្តអំពើប្រល័យពូជសាសន៍។ ប៉ុន្តែគ្រប់ដំណាក់កាលទាំងអស់ នៅតែបន្តដំណើរការគ្រប់ដំណាក់កាល ដើម្បីប្រព្រឹត្តអំពើប្រល័យពូជសាសន៍។

→ I. ការចាត់ថ្នាក់៖ វប្បធម៌ទាំងអស់ គឺមានការកំណត់ប្រភេទដើម្បីបែងចែកក្រុមមនុស្សទៅជា “យើង និងពួកគេ” ដោយកំណត់តាមជាតិពន្ធុ ក្រុមវេសអេឺរ៉ុប ក្រុមសាសនា ឬក្រុមជាតិ ដូចជាករណី ប្រទេសអាណ្លីម៉ង់ និងក្រុមជនជាតិដើមឃ្មុំ និង ក្រុមហ្វីលីពីន និងទុតស៊ី។ សង្គមរស់នៅបែងចែកជាពីរ ដែលមិនបានដាក់បញ្ចូលប្រភេទក្រុមចម្រុះគ្នា ដូចជាប្រទេស រវ៉ាន់ដា និង ប្រទេសប៊ូរុនឌី គឺជាប្រភេទមួយដែលទំនងជាងាយនឹងមានអំពើប្រល័យពូជសាសន៍។ ការចាត់ថ្នាក់ដ៏សំខាន់បំផុតមួយនៅក្នុងប្រព័ន្ធរដ្ឋបច្ចុប្បន្ន គឺភាពជាពលរដ្ឋនៅក្នុងសញ្ជាតិមួយ។ ការដក ឬបដិសេធសញ្ជាតិរបស់ក្រុមណាមួយ គឺជាមធ្យោបាយស្របច្បាប់ក្នុងការបដិសេធសិទ្ធិស៊ីវិល និងសិទ្ធិមនុស្សរបស់ក្រុមទាំងនោះ។ ជំហានដំបូងបំផុតដែលឈានឆ្ពោះទៅរកការប្រព្រឹត្តអំពើប្រល័យពូជសាសន៍លើជនជាតិដើមឃ្មុំ និងក្រុមរូម៉ា ក្នុងរបបណាហ្ស៊ីរបស់ប្រទេសអាណ្លីម៉ង់ គឺជាការបង្កើតច្បាប់ដើម្បីដកហូតសញ្ជាតិអាណ្លីម៉ង់របស់ពួកគេ។ ច្បាប់សញ្ជាតិរបស់ប្រទេសកូរ៉េឆ្នាំ១៩៨២ បានចាត់ថ្នាក់ជនជាតិរ៉ូហ៊ីងយ៉ា ចេញពីសញ្ជាតិពួកគេ។ នៅក្នុងប្រទេសឥណ្ឌា បទបញ្ញត្តិស្តីពីសញ្ជាតិ បានបដិសេធដំណើរការទាមទារការទទួលបានសញ្ជាតិសម្រាប់ជនភៀសខ្លួនសាសនាមូស្លីម។ ជនជាតិដើមអាមេរិកាំង មិនត្រូវបានផ្តល់សញ្ជាតិនៅក្នុងសហរដ្ឋអាមេរិករហូតដល់ឆ្នាំ១៩៤៤ បន្ទាប់ពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ជាច្រើនសតវត្ស ដែលអំពើទាំងនេះត្រូវបានកាត់ផ្តាច់ចំនួនប្រជាជនរបស់ពួកគេ។

វិធានការបង្ការចម្បងនៅដំណាក់កាលដំបូងនេះ គឺការអភិវឌ្ឍន៍ស្ថាប័នសកលនិយម ដែលនាំអោយមានការឆ្លងកាត់ការបែកបាក់ជាតិពន្ធុ ឬការបែងចែកវេសអេឺរ៉ុបពូជសាសន៍ ដែលជំរុញយ៉ាងសកម្មនូវភាពធ្ងន់ និងការយល់ដឹងច្បាស់លាស់ ដែលជាកត្តាជំរុញឱ្យមានការបែងចែកចំណាត់ថ្នាក់។ សាសនាចក្រភពរ៉ូម៉ាំងកាតូលិកអាចដើរតួនាទីនេះនៅក្នុងប្រទេសរវ៉ាន់ដា ប្រសិនបើវាមិនត្រូវបានបំផ្លាញដោយការបែកបាក់ជាតិពន្ធុ ដូចគ្នាទៅនឹងសង្គមរវ៉ាន់ដា។ ការផ្សព្វផ្សាយការប្រើប្រាស់ភាសាសាមញ្ញ នៅក្នុងប្រទេសមួយចំនួនដូចជា តង់ហ្សានី បានជួយឱ្យមានការយល់ដឹងពីការកំណត់អត្តសញ្ញាណជាតិផងដែរ។ ច្បាប់ដែលបានបង្កើតដើម្បីបញ្ចូលនូវស្ថានភាពទទួលបានសញ្ជាតិដល់ជនអន្តោប្រវេសន៍ និងជនភៀសខ្លួន បានរារាំងឧបសគ្គ ក្នុងការទទួលបានសិទ្ធិស៊ីវិល។ ការសិក្សាស្រាវជ្រាវស្វែងរកមូលដ្ឋានរួមនេះ គឺមានសារៈសំខាន់ ក្នុងការទប់ស្កាត់ដំណាក់កាលដំបូងបំផុតនៃការចាប់ផ្តើមប្រព្រឹត្តអំពើប្រល័យពូជសាសន៍។

→ II. ការធ្វើឱ្យក្លាយជានិមិត្តរូបអ្វីមួយ៖ យើងផ្តល់ឈ្មោះ ឬនិមិត្តសញ្ញាសម្គាល់ផ្សេងទៀតដល់ការចាត់ថ្នាក់ខាងលើ។ យើងដាក់ឈ្មោះក្រុមមនុស្សថា “ជនជាតិដើមឃ្មុំ” ឬ “ជនជាតិហ្គីបស៊ីស” ឬបែងចែកភាពខុសគ្នារបស់ពួកគេតាមពណ៌ ឬសម្លៀកបំពាក់ និងអនុវត្តឱ្យក្លាយជានិមិត្តសញ្ញាសម្រាប់សមាជិកនៃក្រុមទាំងនោះ។ ការចាត់ថ្នាក់ និងការធ្វើឱ្យក្លាយជានិមិត្តរូបអ្វីមួយគឺជាបញ្ហារបស់មនុស្សជាសកល ហើយវាមិនចាំបាច់នាំឱ្យមាន

អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ទេ ប្រសិនបើជាទង្វើនោះមិនឈានដល់ ការធ្វើឲ្យប្រែក្លាយទៅជាភាពមិនមែនជាមនុស្ស។ នៅពេលដែលវាមានការរួមបញ្ចូលគ្នាជាមួយនឹងការស្តាប់ និងមិត្តសញ្ញាសម្គាល់គឺត្រូវបង្កើតឡើង និងត្រូវបានប្រែ ក្លាយទៅជាការបង្កិតបង្កំ ចំពោះសមាជិកក្រុមដែលមិនចង់ធ្វើតាមការណែនាំ។ ឧទាហរណ៍៖ រូបផ្កាយពណ៌ លឿងសម្រាប់ជនជាតិជ្វីហ្វ នៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់របបដឹកនាំរបបណាហ្ស៊ី និងកន្លែងពណ៌ខៀវសម្រាប់ ប្រជាជនមកពីភូមិភាគបូព៌ាក្នុងរបបខ្មែរក្រហមនៃប្រទេសកម្ពុជា។

ដើម្បីប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងការធ្វើឲ្យក្លាយជានិមិត្តរូបអ្វីមួយ គឺគេនឹងបង្កើតនិមិត្តសញ្ញាហាមឃាត់ ដោយស្រប ច្បាប់ (និមិត្តសញ្ញា ស្វាធិស្វ័យ នៅក្នុងប្រទេសអាឡឺម៉ង់) ក៏ដូចជាករណីការនិយាយសំដែងមតិស្តាប់។ ការ សម្គាល់និមិត្តសញ្ញារបស់ក្រុមដូចជា សម្លៀកបំពាក់សម្គាល់របស់ក្រុមក្មេងទំនើង ឬស្លាកស្នាមសម្គាល់របស់ កុលសម្ព័ន្ធក៏អាចចាត់ទុកថាហាមឃាត់ដោយច្បាប់ផងដែរ។ បញ្ហាគឺថាការកំណត់ផ្លូវច្បាប់នឹងបរាជ័យ ប្រសិន បើការបង្កើតនិមិត្តសញ្ញាទាំងនោះ វាមិនត្រូវបានគាំទ្រដោយការអនុវត្តវប្បធម៌ដ៏ពេញនិយមមួយ។ ដូចជាករណី ការប្រើប្រាស់ពាក្យហៅ ទៅលើជាតិពន្ធុ ក្រុមហ៊ុំ និង ក្រុមទុកស៊ី ត្រូវបានហាមឃាត់ នៅក្នុងប្រទេសប៊ូរុនឌី រហូតដល់ទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៨០ ប៉ុន្តែពាក្យសម្គាល់ជនជាតិទាំងពីរនេះ គឺត្រូវបានដាក់ឲ្យប្រើប្រាស់ដោយលេខកូដ ជានិមិត្តសញ្ញាសម្គាល់ជំនួសពួកគេទៅវិញ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ប្រសិនបើការបង្កើតនិមិត្តសញ្ញានេះត្រូវ បានគាំទ្រយ៉ាងទូលំទូលាយ ដូច្នោះការបដិសេធចំពោះការធ្វើឲ្យក្លាយជានិមិត្តរូបអ្វីមួយ គឺមានឥទ្ធិពលខ្លាំងក្លា ដូច នៅប្រទេសប៊ុលហ្គារី នៅពេលដែលរដ្ឋាភិបាលប្រទេសនេះ បានបដិសេធមិនផ្គត់ផ្គង់ផ្លាកសញ្ញាពណ៌លឿងគ្រប់ គ្រាន់។ យ៉ាងហោចណាស់មានមនុស្សប្រមាណជា៨០ភាគរយ នៃជនជាតិជ្វីហ្វ គឺមិនបានពាក់ស្លាកសម្គាល់នេះ ដោយសារថាពួកគេត្រូវបានដកហូតនិមិត្តសញ្ញាផ្កាយពណ៌លឿង ដែលជាសញ្ញាសម្គាល់សំខាន់របស់របបណា ហ្ស៊ីរបស់ហ៊ីត្លែរ សម្រាប់ជនជាតិជ្វីហ្វ។

→ III. ការរើសអើង៖ ក្រុមមានអំណាចបានគ្របសង្កត់ត្រួតត្រាដោយប្រើប្រាស់ ច្បាប់ ទំនៀមទម្លាប់ និង អំណាចនយោបាយ ដើម្បីបដិសេធសិទ្ធិរបស់ក្រុមផ្សេងទៀត។ ក្រុមមនុស្សដែលគ្មានអំណាច ប្រហែលអាចមិន ទទួលបាននូវសិទ្ធិពលរដ្ឋពេញលេញ សិទ្ធិបោះឆ្នោត ឬសូម្បីតែសិទ្ធិទទួលបានសញ្ជាតិ។ ក្រុមដែលមានឥទ្ធិពល ត្រួតត្រាប្រើប្រាស់អំណាចមនោគមវិជ្ជាផ្តាច់មុខក្នុងគោលបំណងដែលនឹងការពារការដកហូតសិទ្ធិអំណាចក្រុម របស់ខ្លួនយ៉ាងតិចបំផុតតាមដែលអាចធ្វើបាន។ អំណាចមនោគមវិជ្ជាគឺជាការគាំទ្រអំណាចផ្តាច់មុខឬការពង្រីក អំណាចដោយក្រុមដែលមានឥទ្ធិពលត្រួតត្រា។ វាត្រូវបានទទួលស្គាល់ និងធ្វើឲ្យត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ចំពោះការ បំពារបំពានដល់ជនរងគ្រោះដែលជាក្រុមទន់ខ្សោយ។ ការតស៊ូមតិនៃក្រុមមនោគមវិជ្ជាផ្តាច់ការ គឺតែងតែផ្តល់ ការលើកទឹកចិត្ត និងការបង្ហាញការអាក់អន់ចិត្តដល់អ្នកគាំទ្រ។ ឧទាហរណ៍រួមមានការបង្កើតច្បាប់នូមេប៊ីកឆ្នាំ ១៩៣៥ នៅក្នុងរបបណាហ្ស៊ីនៃប្រទេសអាឡឺម៉ង់ ដែលបានដកហូតសិទ្ធិជនជាតិជ្វីហ្វចេញពីសញ្ជាតិអាឡឺម៉ង់ និងហាមឃាត់ការងាររបស់ពួកគេ ដោយប្រមុខរដ្ឋាភិបាល និងដោយសាកលវិទ្យាល័យនានា។ ការរើសអើង ប្រឆាំងនឹងជនជាតិដើមអាមេរិកាំង និងជនជាតិអាមេរិកដើមកំណើតអាហ្វ្រិក គឺវាត្រូវបានដាក់បញ្ចូលក្នុងរដ្ឋ

ធម្មនុញ្ញសហរដ្ឋអាមេរិក រហូតដល់ក្រោយវិសោធនកម្មក្រោយបញ្ចប់សង្គ្រាមស៊ីវិល និងអនុក្រឹត្យបង្កប់រហូតដល់ ពាក់កណ្តាលសតវត្សទី២០។ ការបដិសេធមិនផ្តល់សញ្ញាតិដល់ជនជាតិភាគតិចម្ល៉ឹងម្ល៉ឹងហ្នឹងយ៉ាងនៅក្នុងប្រទេស ភូមា គឺជាឧទាហរណ៍នាពេលបច្ចុប្បន្ន។

វិធានការបង្ការការពារប្រឆាំងនឹងការរើសអើងគឺមានន័យថាការពង្រឹងសិទ្ធិនយោបាយពេញលេញ និងផ្តល់ សិទ្ធិជាពលរដ្ឋ សម្រាប់គ្រប់ក្រុមទាំងអស់នៅក្នុងសង្គមមួយ។ ការរើសអើងយេរលើមូលដ្ឋាននៃ ក្រុមជាតិ ក្រុម ជាតិពន្ធុ រើសអើងពូជសាសន៍ ឬសាសនា ត្រូវបានប្រកាសថាខុសច្បាប់។ បុគ្គលម្នាក់ៗគួរតែមានសិទ្ធិប្តឹងរដ្ឋ នីតិបុគ្គលសាជីវកម្ម និងបុគ្គលផ្សេងទៀត ប្រសិនបើសិទ្ធិរបស់ពួកគេត្រូវបានរំលោភបំពាន។

→ IV. ការធ្វើឱ្យបាត់បង់ភាពជាមនុស្ស៖ ក្រុមមួយបដិសេធមនុស្សជាតិនៃក្រុមផ្សេងទៀត។ សមាជិករបស់វា ត្រូវបានគេចាត់ទុកស្មើនឹងសត្វពាហនៈ សត្វតូចៗចង្រៃ សត្វល្អិត ឬដំងី។ ការធ្វើឱ្យបាត់បង់ភាពជាមនុស្ស យក ឈ្មោះលើដំណើរត្រឡប់ទៅជាច្រណែនស្តាប់ខ្លឹមយ៉ាងខ្លាំង របស់មនុស្សប្រឆាំងនឹងយោធាកម្ម។ នៅដំណាក់កាល នេះ ការយោសនាស្តាប់ខ្លឹម ត្រូវបានប្រើប្រាស់តាមរយៈការបោះពុម្ព តាមវិទ្យុ និងបណ្តាញផ្សព្វផ្សាយសង្គម ដើម្បីប្រមាថធ្វើឱ្យខូចកេរ្តិ៍ឈ្មោះក្រុមជនរងគ្រោះ។ វាថែមទាំងអាចបញ្ចូលទៅក្នុងសៀវភៅសិក្សារបស់សាលា ទៀតផង។ មនោគមវិជ្ជាបញ្ចុះបញ្ចូលត្រូវបានរៀបចំ ដើម្បីធ្វើការញុះញង់។ ក្រុមភាគច្រើនត្រូវបានបង្រៀនឱ្យ ចាត់ទុកក្រុមផ្សេងទៀតថាមានតម្លៃទាបជាងមនុស្ស និងជាជនបរទេសចំពោះសង្គមរបស់ពួកគេ។ ពួកគេត្រូវ បានគេបញ្ចុះបញ្ចូលដោយមនោគមវិជ្ជាដើម្បីជឿជាក់ថា “ពួកយើងកាន់តែមានភាពល្អប្រសើររុងរឿង ប្រសិនបើ គ្មានវត្តមានរបស់ក្រុមពួកគេ”។ ក្រុមដែលគ្មានអំណាចត្រូវបានបំបាត់លក្ខណៈជាមនុស្សជាតិ ដោយសារថាពួក គេត្រូវបានផ្តល់និមិត្តសញ្ញាសម្គាល់ជាតួលេខ ជាជាងការផ្តល់ងារជាឈ្មោះ ដូចជាជនជាតិដើម ដែលរស់នៅ នៅក្នុងជំរុំមរណៈ។ ពួកគេត្រូវបានចាត់ទុកស្មើនឹងភាព ស្លោកគ្រោក ភាពមិនបរិសុទ្ធ និងអសីលធម៌។ សំដី ប្រកបដោយភាពស្តាប់ខ្លឹមត្រូវបានបំពេញផ្សព្វផ្សាយជាផ្លូវការតាមរយៈ ការយោសនារបស់វិទ្យុ កាសែត និង សុន្ទរកថានានា។

ដើម្បីប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងការធ្វើឱ្យបាត់បង់ភាពជាមនុស្ស និងញុះញង់ឱ្យមានអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ យើងមិនគួរណាមានភាពច្រឡំគ្នាចំពោះសកម្មភាពការពារចំពោះការធ្វើសេចក្តីផ្តេងការណ៍ឡើយ។ សង្គមដែល មានការចូលរួមប្រព្រឹត្តិអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ខ្វះកិច្ចការពារដែលមានចែងក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញដើម្បីប្រឆាំងតបត នឹងការប្រើប្រាស់សំដីស្តាប់ខ្លឹម ហើយគួរតែអនុវត្តខុសគ្នាពីសង្គមដែលប្រកាន់លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ។ មេដឹកនាំ ក្នុងស្រុក និងមេដឹកនាំអន្តរជាតិ គួរតែផ្តោលទោស ចំពោះការប្រើប្រាស់ពាក្យសំដីស្តាប់ខ្លឹម និងធ្វើឱ្យវប្បធម៌ នេះមិនអាចទទួលយកបាន។ មេដឹកនាំដែលបានធ្វើការញុះញង់ ឱ្យមានអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ គឺគួរតែត្រូវធ្វើ ការចោទប្រកាន់ដោយតុលាការជាតិ។ ពួកគេគួរតែហាមប្រាម មិនឱ្យធ្វើដំណើរទៅក្រៅប្រទេស និងត្រូវបាន បង្កកហិរញ្ញវត្ថុនៅក្រៅប្រទេសរបស់ពួកគេ។ ស្ថានីយ៍វិទ្យុដែលបង្កប់នូវការស្តាប់ខ្លឹម គួរតែបង្អាក់ដំណើរការ ឬបិទ ហើយការយោសនាដែលនាំអោយមានភាពស្តាប់ខ្លឹម និងប្រភពនៃការផ្តុំផ្តង់អំពើនោះត្រូវហាមឃាត់ជា

ដាច់ខាតពីបណ្តាលប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ និងអ៊ិនធឺណិត។ ឧក្រិដ្ឋកម្មស្តាប់ខ្លឹម និងអំពើហោរហោរគួរតែត្រូវបានផ្តន្ទាទោសឱ្យបានត្រឹមត្រូវទាន់ពេលវេលា។

→ V. **ក្រុមអង្គការចាត់តាំង**៖ អំពើប្រល័យពូជសាសន៍តែងតែត្រូវបានរៀបចំឡើង ជាធម្មតាប្រព្រឹត្តឡើងដោយរដ្ឋ និងប្រើប្រាស់ការប្រយុទ្ធប្រឆាំង ដើម្បីធ្វើការបដិសេធចំពោះការទទួលខុសត្រូវរបស់រដ្ឋ(ឧទាហរណ៍ ករណីការគាំទ្ររបស់រដ្ឋាភិបាលស្ទឹង និងការបំពាក់អាវុធដល់ក្រុមទាហាន *លេនីនីស្ត* នៅ *ដាហ្វី*)។ ជួនកាលអង្គការចាត់តាំងបង្កើតឡើងមិនផ្លូវការ(ឧទាហរណ៍៖ក្រុមហិណ្ឌូដែលដឹកនាំដោយពួកសកម្មប្រយុទ្ធ *អេសេសេស* ក្នុងអំឡុងពេលបែងចែកប្រទេសឥណ្ឌា) ឬវិមជ្ឈការ (ក្រុមភេរវករជីហាដ) ក្រុមអង្គភាពកងទ័ពពិសេស ឬកងជីវពលតែងតែត្រូវបានបណ្តុះបណ្តាល និងប្រដាប់ដោយសាធារណៈ។ ផែនការត្រូវបានបង្កើតឡើងសម្រាប់ការសម្លាប់ និងប្រព្រឹត្តអំពើប្រល័យពូជសាសន៍។ អំពើប្រល័យពូជសាសន៍កើតឡើងក្នុងអំឡុងពេល សង្គ្រាមស៊ីវិល ឬអន្តរជាតិ។ សព្វាវុធចែកចាយទៅកាន់រដ្ឋ និងកងជីវពល(សូម្បីតែបំពានលើការរារាំងការប្រើប្រាស់អាវុធរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ) ដើម្បីជួយសម្រួល ដល់ការប្រព្រឹត្តអំពើប្រល័យពូជសាសន៍។ រដ្ឋរៀបចំផែនការប៉ូលីសសម្ងាត់ដើម្បីឈ្លបយកការណ៍ ចាប់ខ្លួន ធ្វើទារុណកម្ម និងសម្លាប់មនុស្ស ដែលគេសង្ឃឹយថា ប្រឆាំងមេដឹកនាំនយោបាយ។ ការលើកទឹកចិត្តសម្រាប់កំណត់គោលដៅលើក្រុមមួយត្រូវបានបញ្ចុះបញ្ចូលដោយមនោគមវិជ្ជាតាមរយៈប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយដ៏ធំ និងការបណ្តុះបណ្តាលពិសេសសម្រាប់ក្រុម កងជីវពលសម្លាប់មនុស្ស ក្រុមអត្តឃាត និងអង្គភាពកងទ័ពសម្លាប់មនុស្សជាពិសេសដូចជា ក្រុម *អាញស៊ីសគូប៉ែន* ក្នុងរបបណាហ្ស៊ី ដែលបានសម្លាប់ជនជាតិជ្វីហ្វ ១.៥ លាននាក់នៅអឺរ៉ុបខាងកើត។

ដើម្បីប្រយុទ្ធទប់ទល់ និងដំណាក់កាលនៃការបង្កើតអង្គការចាត់តាំងនេះ សមាជិកភាពនៃកងជីវពលដែលបានប្រព្រឹត្តអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ គួរតែហាមឃាត់។ មេដឹកនាំរបៀបនេះ គួរតែត្រូវបានគេបដិសេធទិដ្ឋាការសម្រាប់ការធ្វើដំណើរទៅបរទេស ហើយទ្រព្យសម្បត្តិបរទេសរបស់ពួកគេត្រូវបានបង្កក។ អង្គការសហប្រជាជាតិគួរតែដាក់ទណ្ឌកម្មចំពោះការប្រើប្រាស់អាវុធចំពោះប្រមុខរាជរដ្ឋាភិបាល និងប្រជាពលរដ្ឋនៃប្រទេសដែលពាក់ព័ន្ធនឹងការសម្លាប់រដ្ឋាភិបាលដោយអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ និងបង្កើតគណៈកម្មការស៊ើបអង្កេត ការរំលោភបំពានដូចដែលបានធ្វើឡើងនៅក្រោយរបបប្រល័យពូជសាសន៍នៅក្នុងប្រទេស *រវ៉ាន់ដា* ។ ប្រព័ន្ធច្បាប់ជាតិគួរតែកាត់ទោស និងដកហូតអាវុធក្រុមដែលរៀបចំផែនការ និងប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋស្តាប់ខ្លឹម។

→ VI. **ការដាក់ឱ្យបែកខ្ញែកគ្នា**៖ ក្រុមជ្រុលនិយម ជំរុញឱ្យមានក្រុមបំបែកខ្លួន។ ក្រុមស្តាប់ខ្លឹមធ្វើការហោសនាផ្សព្វផ្សាយឱ្យមានការបែងចែកដាច់ពីគ្នា។ ច្បាប់ត្រូវបានបង្កើតឱ្យមានការហាមប្រាមការរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍រវាងសញ្ជាតិមួយ និងសញ្ជាតិមួយទៀត ឬទំនាក់ទំនងក្នុងសង្គម។ ភេរវករជ្រុលនិយមកំណត់គោលដៅកម្រិតមធ្យម បំភិតបំភ័យ និងបំបិទទីតាំងមជ្ឈមណ្ឌលណាមួយ។ ភាគច្រើន អ្នកសម្របសម្រួលក្រុមជនល្មើសផ្ទាល់អាចបញ្ឈប់អំពើប្រល័យពូជសាសន៍បាន ដូច្នោះហើយពួកគេត្រូវបានក្លាយជាក្រុមមនុស្សដំបូងដែលត្រូវបានគេចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់។ មេដឹកនាំក្នុងក្រុមជនងគ្រោះ គឺជាគោលដៅបន្ទាប់ ដែលត្រូវបានចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់។

ក្រុមមានអំណាចគ្រប់គ្រងផ្តាច់ការ បានធ្វើសេចក្តីសម្រេចអនុម័តច្បាប់ ក្នុងគ្រាមានអាសន្នជាលក្ខណៈបន្ទាន់ ឬក្រីក្រ ដែលផ្តល់អំណាចគ្រប់ដណ្តប់ទាំងស្រុង ទៅលើក្រុមគោលដៅរបស់ខ្លួន។ ច្បាប់នេះបានធ្វើការបំផ្លិចបំផ្លាញ និងបំពាននូវសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសេរីភាពជាមូលដ្ឋាន។ ក្រុមគោលដៅត្រូវបានគេដកហូតយកអាវុធ ដើម្បីធ្វើឱ្យពួកគេអសមត្ថភាពក្នុងការការពារខ្លួន និងដើម្បីធានាថាក្រុមដែលមានឥទ្ធិពលរបស់ពួកគេគឺមានអំណាចគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការគ្រប់គ្រងក្រុមជនរងគ្រោះទាំងស្រុង។

ការទប់ស្កាត់អាចមានន័យថាការការពារសន្តិសុខ សម្រាប់អ្នកដឹកនាំមិនជ្រុលនិយម ឬជំនួយដល់ក្រុមសិទ្ធិមនុស្ស។ ទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ពួកជ្រុលនិយមអាចត្រូវបានរឹបអូស ហើយទិដ្ឋាការសម្រាប់ការធ្វើដំណើរអន្តរជាតិត្រូវបានបដិសេធចំពោះពួកគេ។ រដ្ឋប្រហារដោយពួកជ្រុលនិយម គួរតែត្រូវបានប្រឆាំងដោយទណ្ឌកម្មអន្តរជាតិ និងផ្តល់នូវភាពឯកោក្នុងថ្នាក់តំបន់ ចំពោះមេដឹកនាំជ្រុលនិយមបែបនេះ។ គួរតែត្រូវលើកឡើង ពីការជំទាស់ខ្លាំងគួរអនុវត្តចំពោះអំពើប្រព្រឹត្តិបែបនេះ ហើយដើម្បីធ្វើការចាប់ខ្លួនសមាជិកក្រុមប្រឆាំងទាំងនោះ។ បើចាំបាច់ ក្រុមជនរងគ្រោះគួរតែត្រូវបានផ្គត់ផ្គង់អាវុធដើម្បីការពារខ្លួន។ មេដឹកនាំរដ្ឋាភិបាលថ្នាក់ជាតិ គួរតែប្រកាសដកខ្លួនចេះពីការដាក់ឱ្យបែកខ្ញែកគ្នា។ អ្នកអប់រំគួរបង្រៀនការអត់ឱនត្រាប្រណីគ្នាទៅវិញទៅមក។

→ VII. ការរៀបចំ៖ ក្រុមមេដឹកនាំថ្នាក់ជាតិ ឬក្រុមមេដឹកនាំជនល្មើស រៀបចំផែនការ “ដំណោះស្រាយចុងក្រោយ” ចំពោះជនជាតិដើម អាមេនី ទុយស៊ី ឬ បង្កើតឱ្យចេញជា “សំណួរ” ទៅកាន់ក្រុមគោលដៅផ្សេងទៀត។ ជារឿយៗពួកគេប្រើពាក្យសំដីដែលមិនសូវធ្ងន់ធ្ងរ ដើម្បីបិទបាំងចេតនាទុច្ចរិតដើម្បីសម្រេចលើគោលដៅរបស់ពួកគេដូចជាការប្រើប្រាស់ពាក្យ “ការសម្អាតជាតិពន្ធុ” “ការបន្ទុកកម្ម” ឬ “ការប្រឆាំងភេរវកម្ម”។ ពួកគេបង្កើតក្រុមកងទ័ព ទិញអាវុធ និងបណ្តុះបណ្តាលកងទ័ព និងកងជីវពលរបស់ពួកគេ។ ពួកគេបញ្ចុះបញ្ចូលមនោគមនិយមទៅកាន់ប្រជាជនជាន់ទាប ឱ្យមានភាពភ័យខ្លាចចំពោះក្រុមជនរងគ្រោះ។ មេដឹកនាំក្រុមនេះតែងតែអះអាងថា “ប្រសិនបើយើងមិនសម្លាប់ពួកគេទេ នោះពួកគេនឹងសម្លាប់យើងវិញ” ហើយក្លែងបន្លំថាសកម្មភាពប្រព្រឹត្តិអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នោះ គឺជាការការពារខ្លួន។ កត្តាទាំងនេះវា ញុំងឱ្យមានការអុដអាសខឹងកើនឡើងភ្លាមៗនូវវេហសាស្ត្រ និងការយោសនាស្តាប់ខ្លឹម ដោយមានគោលបំណងបង្កើតការភ័យខ្លាចដល់ក្រុមផ្សេងទៀត។ ដំណើរការនយោបាយ ដូចជាកិច្ចព្រមព្រៀងសន្តិភាព ដែលគំរាមកំហែងដល់ការត្រួតត្រារបស់ក្រុមកាន់អំណាច តាមរយៈការបោះឆ្នោត ឬការកាត់ទោសពីបទពុករលួយ គឺវារីតែអាចបង្កឱ្យមានអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ។

ការទប់ស្កាត់ការរៀបចំអាចធ្វើឡើង ដោយរួមបញ្ចូលនូវសកម្មភាពដូចជា ការហាមឃាត់ប្រើប្រាស់អាវុធ និងបង្កើតគណៈកម្មការដើម្បីពង្រឹងសកម្មភាពរបស់ពួកគេ។ វាគួរតែរួមបញ្ចូលការកាត់ទោសពីបទពុករលួយ និងការសមគំនិតដើម្បីប្រព្រឹត្តិអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ដែលបទល្មើសទាំងពីរនេះគឺជាឧក្រិដ្ឋកម្មនៅក្រោមមាត្រា ៣ នៃអនុសញ្ញាប្រល័យពូជសាសន៍កើតឡើង។

ច្បាប់ជាតិត្រូវតែបង្កើតបង្ខំអាជ្ញាធរឱ្យធ្វើការចាប់ខ្លួន និងកាត់ទោសចំពោះមេដឹកនាំក្រុមណាមួយដែល មានផែនការរៀបចំការសម្លាប់រង្គាលនៃប្រល័យពូជសាសន៍។

→ VIII. ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ៖ ជនរងគ្រោះត្រូវបានកំណត់អត្តសញ្ញាណ និងបំបែកចេញពីគ្នា ដោយសារតែអត្តសញ្ញាណ នៃក្រុមជាតិ ក្រុមពន្ធុ រើសអើងពូជសាសន៍ ឬក្រុមសាសនា របស់ពួកគេ។ សិទ្ធិមនុស្សជាមូលដ្ឋាន បំផុតរបស់ក្រុមជនរងគ្រោះ ត្រូវបានរំលោភបំពានជាលក្ខណៈប្រព័ន្ធ តាមរយៈការសម្លាប់ក្រៅប្រព័ន្ធតុលាការ ការធ្វើទារុណកម្ម និងការផ្លាស់ទីលំនៅដោយបង្ខំ។ បញ្ជីមរណភាពត្រូវបានបង្កើតឡើង។ នៅក្នុងអំពើប្រល័យ ពូជសាសន៍ដែលស្ថិតក្រោមការការពារជួយឧបត្ថម្ភដោយរដ្ឋ សមាជិកនៃក្រុមជនរងគ្រោះអាចត្រូវបានបង្ខំឱ្យពាក់ និមិត្តសញ្ញាដើម្បីកំណត់អត្តសញ្ញាណពួកគេ។ ទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ពួកគេជាញឹកញយត្រូវបានដកហូត។ ពេលខ្លះ ពួកគេថែមទាំងត្រូវបានបែងចែកទៅរស់នៅក្នុងតំបន់អ្នកទីទៀលក្រវល់នៅ និងទេសទៅជំរុំប្រមូលផ្តុំ ឬបង្ខាំងនៅ ក្នុងតំបន់ដែលរងគ្រោះដោយទ្ធិក្ស និងអត់ឃ្លាន។ ពួកគេត្រូវត្រូវបានដកហូតដោយចេតនានូវការប្រើប្រាស់ ប្រភពធនធានសម្រាប់រស់នៅដូចជា ទឹក ឬអាហារ ដើម្បីបំផ្លិចបំផ្លាញពួកជនរងគ្រោះបន្តិចម្តងៗ។ មានការ បង្កើតកម្មវិធីដើម្បីអាចត្រូវបានយកទៅអនុវត្តកិច្ចការពារដើម្បីរារាំងការបង្កកំណើតតាមរយៈ ការក្រៀមដោយ បង្ខំ ឬការរំលូតកូន។ កុមារត្រូវ យកចេញដោយបង្ខំពីឪពុកម្តាយ។ ការសម្លាប់រង្គាល និងប្រព្រឹត្តិអំពើប្រល័យ ពូជសាសន៍ចាប់ផ្តើមកើតឡើង។ រាល់សកម្មភាពបំផ្លិចបំផ្លាញទាំងនេះ គឺជាអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ដែលត្រូវ បានហាមឃាត់ដោយអនុសញ្ញាប្រល័យពូជសាសន៍។ ពួកគេប្រព្រឹត្តិអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ព្រោះពួកគេមាន ចេតនាបំផ្លិចបំផ្លាញមួយផ្នែកនៃក្រុមនោះ។ ជនល្មើសឃ្លាំមើលថាតើការសម្លាប់រង្គាលរបស់ពួកគេបែបនេះ នឹង មានការឆ្លើយតបទៅនឹងប្រតិកម្មអន្តរជាតិណាមួយឬអត់។ ប្រសិនបើមិនមានប្រតិកម្មតបតណាមួយទេ ពួកគេ ដឹងថាគេអាចរួចផុតពីការទទួលខុសត្រូវចំពោះអំពើប្រល័យពូជសាសន៍។ ជនល្មើសដឹងថាមានស្ថាប័ននៃអង្គការ សហប្រជាជាតិ អង្គការក្នុងតំបន់ និងអង្គការថ្នាក់ជាតិ គឺជាអ្នកដែលមានអំណាចយោធា និងជាអ្នកឃ្លាំមើល ហេតុការណ៍កើតមានឡើង ហើយបង្ហាញឱ្យឃើញថាមានការប្រព្រឹត្តិអំពើមួយផ្សេងទៀត ក្រៅពីអំពើប្រល័យ ពូជសាសន៍។

នៅដំណាក់កាលនេះ ការប្រកាសភាពអាសន្ននៃការប្រព្រឹត្តិអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ត្រូវតែធ្វើជាដាច់ខាត។ ប្រសិនបើឆន្ទៈនយោបាយរបស់ប្រទេសមហាអំណាច ក្រុមសម្ព័ន្ធភាពក្នុងតំបន់ ឬក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខអង្គការ សហប្រជាជាតិ ឬមហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ អាចធ្វើកិច្ចប្រយោជន៍ប្រមូលផ្តុំឡើង ដើម្បីធ្វើអ្វីមួយ សម្រាប់ពង្រឹងទំនាក់ទំនងការទូត ការកំណត់គោលដៅនៃការដាក់ទណ្ឌកម្មសេដ្ឋកិច្ច និងសូម្បីតែអន្តរាគមន៍អន្តរ ជាតិផ្នែកប្រដាប់អាវុធត្រូវតែត្រូវបានរៀបចំឡើងទុកជាមុន។ ការផ្តល់ជំនួយគួរតែរៀបចំជូនដល់ក្រុមជនរង គ្រោះសម្រាប់ការការពារខ្លួន។ ជំនួយមនុស្សធម៌គួរតែត្រូវបានរៀបចំឡើង ដោយអង្គការសហប្រជាជាតិ និង ក្រុមសង្គ្រោះឯកជនដើម្បីកិច្ចការពារសម្រាប់ជនភៀសខ្លួន ដែលវានឹងមិនអាចជៀសរួច និងកើតមានឡើង។

→ IX. ការធ្វើអោយរលាយសាបសូន្យ៖ ការធ្វើអោយរលាយសាបសូន្យ ចាប់ផ្តើមបង្កើតឱ្យមានការសម្លាប់ រង្គាលដែលត្រូវបានគេហៅតាមផ្លូវច្បាប់ថា “អំពើប្រល័យពូជសាសន៍”។ វាគឺជា “ការធ្វើឱ្យរលាយសាបសូន្យ” ដោយជនល្មើស ដោយសារតែពួកគេមិនជឿថា ជនរងគ្រោះរបស់ពួកគេជាមនុស្សពេញលេញ។ នៅពេលដែល សកម្មភាពទាំងនេះត្រូវបានឧបត្ថម្ភដោយរដ្ឋ កងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធតែងតែធ្វើការជាមួយកងជ័រពល ដើម្បីធ្វើ ការសម្លាប់មនុស្ស។ ក្រុមជនល្មើសទាំងនេះមានគោលដៅដើម្បីប្រព្រឹត្តអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ច្បាស់លាស់ គឺ ពួកគេត្រូវតែសម្លាប់សមាជិកទាំងអស់នៃក្រុមគោលដៅណាមួយ។ ប៉ុន្តែភាគច្រើននៃការប្រល័យពូជសាសន៍គឺ ជាអំពើប្រព្រឹត្តឡើងចំពោះ “មួយផ្នែក” នៃក្រុមណាមួយ។ សមាជិកនៃក្រុមជនរងគ្រោះទាំងអស់ដែលមានការ អប់រំ គឺជាក្រុមគោលដៅដែលអាចត្រូវបានសម្លាប់ (ករណីប្រទេសប៊ូរុនឌី ឆ្នាំ១៩៧២)។ បុរស និងក្មេងប្រុស ជំទង់ទាំងអស់ដែលមានអាយុគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ប្រយុទ្ធ គឺត្រូវបានសម្លាប់(ករណីប្រទេស សេរីប្រិននីកា និង ប្រូស្តិ ឆ្នាំ១៩៩៥) ស្ត្រី និងកុមារទាំងអស់អាចត្រូវបានគេចាប់រំលោភ (ប្រទេសដាហ្សូរ និងប្រទេសមីយ៉ាន់ម៉ា) ។ ការរំលោភសេពសន្ថវៈទ្រង់ទ្រាយធំលើស្ត្រី បានក្លាយជាចរិតលក្ខណៈនៃការប្រព្រឹត្តអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ទំនើបទាំងអស់។ ពេលខ្លះ អំពើប្រល័យពូជសាសន៍នាំឱ្យមានការសម្លាប់សងសឹកដោយក្រុមប្រឆាំងនឹងគ្នាទៅ វិញទៅមក និងបង្កើតវដ្តនៃការប្រល័យពូជសាសន៍ទ្វេភាគី (ដូចនៅប្រទេសប៊ូរុនឌី)។ ការបំផ្លិចបំផ្លាញ វប្បធម៌ និងទ្រព្យសម្បត្តិសាសនា ត្រូវបានប្រើប្រាស់ ដើម្បីបំផ្លាញអត្តិភាពរបស់ក្រុមពីប្រវត្តិសាស្ត្រ (ករណីប្រទេស អាមេនីឆ្នាំ ១៩១៥ ដល់ឆ្នាំ១៩២២ និងករណីក្រុម ខេស/អាយស៊ីស ឆ្នាំ ២០១៤ ដល់២០១៨)។

“សង្គ្រាមទាំងស្រុង” រវាងក្រុមជាតិ ឬក្រុមជាតិពន្ធុ គឺជាបំបែកមួយនឹងសកម្មភាពអំពើប្រល័យពូជ សាសន៍ដោយសារថា ពួកគេមិនត្រូវបានធ្វើការបែងចែកភាពខុសគ្នា ដើម្បីបែងចែករវាងជនស៊ីវិល ពីក្រុមអ្នក មិនប្រយុទ្ធចំបាំង។ ការទម្លាក់គ្រាប់បែក “ដូចកម្រាលព្រំរាបស្មើ” ការបំផ្ទុះគ្រាប់បែក ការទម្លាក់គ្រាប់បែកលើ មន្ទីរពេទ្យ និងការប្រើប្រាស់អាវុធគីមី ឬជីវសាស្ត្រ គឺជាឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម ហើយក៏ជាអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ផងដែរ។ អំពើហេវរកម្ម ដែលមិនធ្វើការបែងចែកភាពខុសគ្នាចំពោះ ជនស៊ីវិល និងអ្នកប្រយុទ្ធ ហើយនៅពេល ដែលមានគោលបំណងបំផ្លាញសមាជិកនៃក្រុមជាតិ ជាតិពន្ធុ ពូជសាសន៍ ឬក្រុមសាសនា គឺជាអំពើប្រល័យពូជ សាសន៍។ ការប្រើប្រាស់អាវុធនុយក្លេអ៊ែរ គឺជាសកម្មភាពនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ព្រោះវាមានបំណងបំផ្លាញ ផ្នែកណាមួយយ៉ាងសំខាន់នៃក្រុមជាតិ។

ក្នុងដំណាក់កាលនេះ ស្ថានភាពកំពុងតែប្រព្រឹត្តបទល្មើសយ៉ាងសកម្ម ដូច្នោះគឺមានតែការធ្វើអន្តរាគមន៍ ដោយការប្រដាប់អាវុធអោយបានលឿនបំផុតទេ ទើបអាចបញ្ឈប់សកម្មភាពនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍បាន។ តំបន់សុវត្ថិភាពពិតប្រាកដ ឬច្រករបៀងរត់គេចខ្លួនជនរៀសខ្លួន គួរតែត្រូវបានបង្កើតឡើងជាមួយនឹងការ ការពាររបស់ស្ថាប័នអន្តរជាតិ ដែលមានការការពារដោយក្រុមប្រដាប់អាវុធុ (តំបន់ដែលមិនមានសុវត្ថិភាព “សុវត្ថិភាព”គឺវាអាក្រក់ជាងគ្មានអ្វីទាំងអស់)។ សម្រាប់កិច្ចអន្តរាគមន៍ចំពោះបញ្ហាប្រដាប់អាវុធុ កងកម្លាំងពហុ ភាគីដែលអនុញ្ញាតដោយអង្គការសហប្រជាជាតិ គួរតែធ្វើអន្តរាគមន៍ ប្រសិនបើអាចធ្វើបានតាមរបៀបនៃផ្នែក

នយោបាយ។ កងពលតូចត្រៀមខ្លួនជាន់ខ្ពស់ និង កងកម្លាំងឆ្លើយតបរបស់សហភាពអឺរ៉ុប ឬកងកម្លាំង ក្នុងតំបន់ (ឧទាហរណ៍ អង្គការណាតូ អាស៊ាន និង សហគមន៍សេដ្ឋកិច្ចនៃរដ្ឋអាហ្វ្រិកខាងលិច) គួរតែត្រូវបាន អនុញ្ញាតឱ្យធ្វើសកម្មភាពដោយក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខអង្គការសហប្រជាជាតិ។ មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជា ជាតិអាចអនុញ្ញាត ឱ្យអនុវត្តបទបញ្ជាគ្រឹះលេខ៣៣០ (ឆ្នាំ១៩៥០) ស្តីពីសកម្មភាពក្រោមការបង្រួបបង្រួមដើម្បី សន្តិភាព ត្រូវធ្លាប់ត្រូវបានប្រើប្រាស់ចំនួន១៣ ដងមកហើយ សម្រាប់ការធ្វើអន្តរាគមន៍ប្រភេទដ៏ម្លោះប្រដាប់ អាវុធបែបនេះ។ ប្រសិនបើក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខអង្គការសហប្រជាជាតិមិនអាចធ្វើអ្វីកើត ក្រុមសម្ព័ន្ធភាពអង្គការក្នុង តំបន់ត្រូវតែធ្វើសកម្មភាពណាមួយនៅក្រោមជំពូកទី VIII នៃធម្មនុញ្ញអង្គការសហប្រជាជាតិ។ ឆាកអន្តរជាតិ មានទំនួលខុសត្រូវដើម្បីការពារ ចំពោះភាពលើសលុបពីផលប្រយោជន៍តូចចង្អៀត របស់រដ្ឋថ្នាក់ជាតិមួយៗ។ ប្រសិនបើប្រទេសដែលមានអំណាចនឹងមិនផ្តល់កងទ័ព ដើម្បីធ្វើអន្តរាគមន៍ដោយផ្ទាល់ទេ ពួកគេគួរតែផ្តល់ការ ដំណើរការដឹកជញ្ជូនតាមយន្តហោះ គ្រឿងបរិក្ខារ និងមធ្យោបាយហិរញ្ញវត្ថុចាំបាច់នានា ដើម្បីធ្វើអន្តរាគមន៍រដ្ឋ ក្នុងតំបន់។

→ X. ការមិនទទួលស្គាល់ ឬ ការបដិសេធ៖ គឺជាដំណាក់កាលចុងក្រោយដែលបន្តកើតមាន និងតែងតែធ្វើតាម ការប្រព្រឹត្តិអំពើប្រល័យពូជសាសន៍។ វាស្ថិតក្នុងចំណោមការចង្អុលបង្ហាញ យ៉ាងពិតប្រាកដបំផុត ដើម្បីឈាន ដល់ការសម្លាប់រង្គាលប្រល័យពូជសាសន៍បន្ថែមទៀត។ ជនល្មើសនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ជីករណ្តៅកប់សព ដុតសាកសព ព្យាយាមបិទបាំងភស្តុតាង និងបំភិតបំភ័យសាក្សី។ ពួកគេបដិសេធថាពួកគេបានប្រព្រឹត្តបទល្មើស ណាមួយ ហើយតែងតែស្តីបន្ទោសអ្វីដែលបានកើតឡើងបណ្តាលមកពីជនរងគ្រោះ។ អំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ត្រូវបានក្លែងធ្វើជាការប្រឆាំងការបោះបោរ ប្រសិនបើមានដោះស្រាយប្រដាប់អាវុធដែលកំពុងបន្ត ឬសង្គ្រាមស៊ីវិល។ ជនល្មើសបានរារាំងការស៊ើបអង្កេតលើឧក្រិដ្ឋកម្មនានា ហើយបន្តគ្រប់គ្រងរហូតដល់ត្រូវបានបណ្តេញចេញពី អំណាចដោយបង្ខំ នៅពេលដែលពួកគេរត់ទៅនិរទេសខ្លួន។ នៅទីនោះ ពួកគេនៅតែមាននិទណ្ឌភាព ដូចជា ប៉ុល ពត ឬ អ៊ីឌី អាមីន លុះត្រាតែពួកគេត្រូវបានចាប់ខ្លួន ហើយតុលាការត្រូវបានបង្កើតឡើង ដើម្បីកាត់ទោសពួក គេ។

ក្នុងអំឡុងពេល និងក្រោយពេលការប្រព្រឹត្តិអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ គេសង្កេតឃើញថា មេធាវី អ្នក ការទូត និងអ្នកផ្សេងទៀត ដែលប្រឆាំងនឹងសកម្មភាពដោយបង្ខំទាំងនោះ គឺជារឿយៗពួកគេតែងតែបដិសេធច ចំពោះការចោទប្រកាន់ថាអំពើទាំងនោះគឺជា ឧក្រិដ្ឋកម្មដែលស្របតាមនិយមន័យនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍។ ពួកគេចាត់ទុកថាអំពើទាំងនោះ ត្រូវបានគេបានប្រើប្រាស់ពាក្យសម្រាលដែលមិនសូវជាធ្ងន់ធ្ងរ ដោយប្តូរឈ្មោះ ហៅថាជា “ការបោសសម្អាតជាតិសាសន៍” ជំនួសវិញ។ ពួកគេចោទជាសំនួរសួរថា តើចេតនាបំផ្លិចបំផ្លាញ ក្រុមណាមួយ អាចត្រូវបានបញ្ជាក់បង្ហាញឱ្យឃើញ និងដោយមិនអើពើចំពោះអំពើហាតកម្មលើជនរងគ្រោះរាប់ ពាន់នាក់យ៉ាងដូចម្តេច? ពួកគេមើលរំលងមើលពីចេតនាដោយបង្ខំនៃការដាក់លក្ខខណ្ឌ ដែលជាការបំផ្លាញផ្នែក ណាមួយនៃក្រុម។ ពួកគេអះអាងថា មានតែតុលាការទេដែលអាចកំណត់ថាអំពើណាមួយ គឺជាការប្រល័យពូជ

សាសន៍ និងទាមទារភស្តុតាងរបស់ពួកគេចំពោះ “ការបង្ហាញពីភស្តុតាងដែលវិមតិសង្ស័យគឺជាផលប្រយោជន៍ជនល្មើស” ដែលការការពារអាចធ្វើបានអាស្រ័យលើភស្តុតាងដែលមានតែប៉ុណ្ណោះ។

ការឆ្លើយតបដ៏ល្អបំផុត ចំពោះការបដិសេធសកម្មភាពប្រព្រឹត្តិបទល្មើស គឺការដាក់ទណ្ឌកម្មដោយតុលាការអន្តរជាតិ ឬតុលាការជាតិ។ នៅទីនោះភស្តុតាងអាចស្តាប់បាន និងវិនិច្ឆ័យ ហើយជនល្មើសត្រូវផ្តន្ទាទោស។ សាលាក្តីនានាដូចជានៅប្រទេស *យូហ្គោស្លាវី ប្រទេសរវ៉ាន់ដា ឬតុលាការសៀរ៉ាឡេអូន* តុលាការកាត់ទោសខ្មែរក្រហមនៅកម្ពុជា ឬតុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិ ប្រហែលជាមិនរុញរាចំណាត់ការចំពោះឃាតករនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ដ៏អាក្រក់បំផុតនោះទេ។ ប៉ុន្តែអាស្រ័យទៅលើឆន្ទៈនយោបាយក្នុងការចាប់ខ្លួន និងធ្វើការចោទប្រកាន់ទោសពួកគេ ហើយអ្នកខ្លះអាចនឹងត្រូវកាត់ទោស។ ស្ថាប័នយុត្តិធម៌ថ្នាក់ជាតិ និងគណៈកម្មការផ្តល់ការពិត និងសាលារៀន គឺដើរតួនាទីសម្រាប់ធ្វើការប្រឆាំងនឹងសកម្មភាពការបដិសេធនេះផងដែរ។ ពួកគេអាចត្រូវរិះរកមធ្យោបាយដើម្បីផ្សះផ្សា និងធ្វើការងារដំណាក់កាលនេះ ដែលអាចធ្វើបានតាមរយៈការអប់រំ។

ឆ្នាំ២០២២ រក្សាកម្មសិទ្ធិបញ្ញាដោយ © Genocide Watch

បកប្រែជាភាសាខ្មែរដោយ លោកស្រី អ៊ី ម៉ាណូកា ជាបេក្ខភាពបណ្ឌិតនៃសាកលវិទ្យាល័យ ខ្មែរ ស្មែត សហរដ្ឋអាមេរិក ក្នុងឆ្នាំ២០២២